

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS :
belső magyarutca 408 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csőtörtőkön és Szombaton.
Ara évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár : négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. helyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL :
Középtutca, STEIN J. könyvkereskedése.

(D) Ha volt valaha idő, midőn az erdélyi politikusunk feje izzadhatott, úgy bizonyosan a jelen az; s ha szétfektünk Erdély szétvonás-teljes belügyein soha sem volt találóbb mint mostan a „Kol. Közlöny“ előfizetési programjában azon figyelmeztetés, hogy most „az önmegsemmisítés nélküli engedékenység által békítsünk inkább, hogy sem igazaink érvényesítésének túlszigora által elmérgesítsük kérdéseinket.“

Nem megdöbbenése ez Erdélynek. Elejétől fogva tisztába lehettünk az iránt, hogy itt a legalitás melletti küzdelem nehéz lesz, mert egyoldalú lesz. Sejtettük, hogy a szász nemzet, mely német földről hozta intézményeinek nagy részét, most is húzódni fog a német eszmék felé; s mint burocraticus nemzet már egyéneinek érdekénél fogva is kapni fog azon zsíros berendezésen, mely a reichsrathtól elkezdve az osztrák polgári codex és processuale érvényesítésére szükséges, s a magyar bíráskodási rendszernél határtalanul nagyobb személyzetet igénylő, több írói és eljárási sporturákat biztosító, és így jobban jövedelmező, osztrák bírósági s közigazgatási rendszerrel együtt jár.

Eppen ezen indokok egy részéből remélhettük, hogy a román ajkúak szintén csatlakozni fognak azon irányhoz csak azt szemelve ki az alkotmányos szabadságból a mi érdekeiknek leginkább kedvez, s meg is nyerhetve azt, a miben a két szélsőség u. m. az önkény és szabadság egymással érintkezhetik.

Igy Erdélynek küzdelme a legalitás mellett, fájdalom csak nemzeti küzdelem marad, de melyet személyben két, lényegben egy nemzet, s más nemzetek értelmesb töredéke oszt, s mely mellett a történelmi jog, és írott s esküvel szentesített törvények emelnek erős védbástyákat. De épp a helyzet e természeténél fogva főbb erőnk levén a capacitatio és az igazság vitatása, nem az a mi feladatunk, hogy szuronyt szegezzünk az ellenfélnek, hanem az, hogy keressük a lehető közeledés utait a nélkül, hogy elhagytuk a törvényesség biztos terét, s nem is az feladatunk, hogy a megsértett jog mellett boszúból fegyverünket eldobva, sőt visszavéve rablánczainkat egy daczoló passivitást öltünk fel; hanem kiválság az, hogy legyen türelmünk kitartani, s azt se feledjük el, hogy országgyűléseink egyik feladata volt a gravamenek kiegyenlítése, még pedig a mostaninál szerencsésebb és kedvezőbb időkben is; s hogy municipalis gyűléseink protestatioi sokszor szolgáltak fegyverünkül a le nem győzhetett nehézségek ellenében.

Az alkotmányos nemzet kötelessége az, hogy a legalis jogot soha fel ne adja, s ha olykor meg-hajtották is az idők, írja be okmányaiába, hogy nem önként hajlott, hanem az erőszaknak engedett; az erőszak pedig nem teremt jogot, s midőn az ország együtt lehet ismét; mindent visszakövetel, és az idő mindig eljön előbb-utóbb, mely megsemmisíti az erőszak műveit, s érvényre jutítja a törvényes igazságot.

Ha fölépítettük a hazát csak még fedele hiányzik, mert elleneink az arra szükséges cserepeket lefoglalták; befedjük szalmával is azt, míg a valódi készleteket visszafoglalhatjuk, s meghúzódnunk oda a tél vihara elől, mely perünk lefoly s igazságunk eljut a végre bizonyos diadalhoz.

A politikai küzdelem meredekjén ha egy szírtira akadunk, mit át nem hághatni, jobb megkerülni azt, mint visszazuhanni a mélységbe azon bizonytalan reménnyel, hogy ott alant szabadító angyalok vár-nak reánk, kik szárnyaikra ragadva repitene a tetőre.

Olykor küld a végzet szabadító angyalokat, de végre is csak annyi magasság bizonyosan a miénk a mennyit saját erőnkön elérhetünk, s még a szabadító angyal is a meredek középpontjáról könnyeben segíthetne a tetőre, mint sem a mélységből hová kifáradva s elcsüggedve, és úgy hullottunk alá, hogy sebesen más szellemű lények fogták el az utat előttünk, kiket még előbb mind le kell ránczigálni új-ból azou magasságból, hova egyszer már elhaladhat-nánk, az ő ellenzésük daczára.

Nehéz azon dilemma, melybe e rendkívüli idők

juttattak; soha sem volt nagyobb szükség a tekintélyek, és a pártfegyelemre mint mostan, soha sem volt szükségesebb birni azon megnyugvást, hogy a legjobbak s a legtapasztaltabbak dictálására hiszszük azt, minek eldöntésében eszménk nem bírhattak biztos megállapodással. Ily korban kell leginkább bizni és nem gyanúsítani a kiprobált hazafiságot.

Nagy egyéni resignatio, s érett közvélemény szükséges az alkotmányos harcra, ha annak célja nem a fegyverrel megoldás. Hol az ily megoldás lehetősége biztos háttérben áll, ott egészen más a helyzet, ott könnyű irányt adni; de hol azon elv mikép az egyén lehet vértanu, de egy nemzetet a vértanui dicsőségre vezetni nem szabad, hol az elv a bekövetkezhető események emberi belátás szerinti biztonságában nem érvényesíthető, ott a léleknek gyakran kell gyakorolni az önmegtagadás erőit, és menni azon csillagzat után, mely a haza homályos egén még legbiztosabban adhat irány-fényt.

Ily időben a szív felett az ész dictátorsága áll elő, s a szenvedélyek meghajolnak a belátó és engedékeny bölcsesség előtt, és az így kitisztázott pártfegyelemből az alkotmányos harc új erőt merít.

Ki tudja azok, kik vezérülőkül tekinthetők, illetve lesznek-e az isteni fény által, mely a bujdosó Izraelnek a pusztában megjelent? hisz láthatjuk, hogy rendre vonulnak vissza a tájékozhatlan sötétség elől, s magok is örömet várnának a vezérő látnokra; mert erős egy nemzet meggyőződése; s ki meri a harcra feltöltött és elkeseredett harcosnak azt kiáltani: „vonulj vissza, mert a tér, melyen állasz sirordá válhat.“ Egy harcos nem retteg ugyan a sirtól; de kinos azoknak helyzete, kiknek erkölcsi harcra milliók nevében foly, s egy nagy merészség, vagy nagy gyöngeség milliókat sodorhat rémületes veszélybe.

Csoda-e, ha ily kényes helyzetben gyakran hagyják el a nemzetek a lassan s sok önmegtagadás-sal folyó legalis harc fegyverét, s a forradalomban kezdve remélni, ha az még nem lehetett megérlelve későbbiek voltak a szolgaság rablánczait venni fel azért, mert e helyzethez közelebb áll a forradalom? — Mind a kettő oly szélső állapot, melynek kiké-rülésére a nemzetek földadata minden lehetőt megki-sérteni; s csak akkor dobní el a kockát, midőn Isten és ember meggyőződhetett, hogy többé más út nem maradt hátra.

Most azért azokra, kikre a nemzet hajt, még fontosabb feladat vár, s ön megtagadás kell minden-kinék, midőn az idők azt kívánják, hogy ne más-sal kapartassuk ki a sült gesztenyét, a mi igen kényelmes; hanem magunk is készen álljunk mind-arra, a mit mástól követelünk. Nem félve a zsarnok-ságtól, nem rettenve vissza a tömeg kárhóztatásától haladni előre azon uton, melyet az időhez mért po-litikai eszély, s a haza érettebb fiainak közös meg-állapodása jelöl ki azon időig, míg az ország kép-velete, kötelességeit ismét teljesítheti, ez a cél, melyet a helyes pártfegyelem által el kellene érünk. A Királyhágón innen legnehezebbé vált a vármegyék feladata, ámbár a székely-föld sem járhat rózsza-utakon, mert sorsa amazéval össze van kötve, s fel-adata az, hogy irányában amazt gyámolítsa. Látni való tehát, hogy minél kevesebb az idő reá, annál többet kell gondolkozni, s minél inkább fel vagyunk izgatta a beteges légmérsék által, annál inkább kell azoknak szavára figyelni, a kik higgadtan szoktak gondolkozni, s annál sürgetőbb feladata ezeknek, hogy : működjenek. A közvélemény feladata megtudni e biztosabb szózatot, és semmit el nem hirtelenkedni; mert rossz a vezérlet ott, hol illő hát-tér nincs biztosítva.

Könyvtárnoki jelentés

az erdélyi muzeum-egylet 1861 novemb. 25-diki közgyűlésén.

Tisztelt közgyűlés!

Ha ezelőtt egy évvel előterjesztett jelentésemben való-ban örvendetes tudósítást közölhettem volna azon intézetünk részére tett becses adományokról, melyek által annak gond-viselésre bizott könyv- és kézirat-, régiség- és éremtárát mindjárt a kezdet legelső évében oly szép sikerrel megal-

pitottnak szemlélhettük : nem kevésbé megnyugtatónak sőt örvendetesnek vallhatom azon eredményt, melyről e gyűjte-mények gyarapodását illetőleg, intézetünk életének legköze-lebb lefolyt második évéről van szerencsém a t. közgyűlését tudósítani.

Könyvtárunkat, mely a múlt évi nov. 1-sejéig terjedő kimutatás szerint ekkor 14,115 kötet- és füzetre ment, az-óta 118 adományozó 2567 kötettel gyarapította; mihez az intézet által pénzen vásárolt 24 és csere után szerzett 10 kötetet hozzáadván, de egyszersmind lezámtván az említett 10 kötetért többes példányainkból cserébe adott 31, valamint az igazgató választmányi bizottság becsülje szerint eladott 17 kötetet, könyvtárunk létszáma f. évi nov. 1-sején 16,668 kötetet és füzetet tett.

E számhoz járul még boldogult gr. Kemény Sámuel gerendi és kolozsvári könyvtára, melyek közül amaz még a múlt évi novemberben, ez az adományozó halála után jött intézetünk birtokába, de a melyek felállítását a részükre a múlt hónapokban felszerelt két szobában csak a legközele-bi hetekben végezhettem el. Az idő rövidsége miatt e köny-vek teljes rendezését és pontos számbavételét azonban ed-dig nem eszközölhettem, csak hozzávetőleg tehetem e köny-vek számát mintegy 10,000 re, mely gyarapodással könyv-tárunk jelen állása 26,000 kötetet bizonyosan meghalad s így a lefolyt második évben csaknem két anyyira növekedett.

Néhai gr. Kemény Sámuel e könyvtára, melyet ő az angol, francia, német és olasz tudományok és szépiroda-lom válogatott s nagybecsű műveiből, valamint hazai régibb és kivált legújabbkori irodalmunk termékeiből valóban iz-lését, tudományszeretétét, de egyszersmind ismert bőke-züségét tanúsító gondallal állított össze, s melyet számra néve eddig egy adományunk sem közelít meg, mely érté-k-re néve hazánk magán könyvtárai közt bizonyosan a legel-sők között állt, könyvtárunk kétség nélkül mindenkorra ma-radandó díszé lesz, s a nemeslelkű alapító nevét muzeu-munk s ez által nemzeti művelődésünk történetében a leg-méltóbban fogja örökíteni.

E egyszerű alapítványon kívül mind számra mind bel-begre néve legnevezetesebb adományokkal növelték könyv-tárunkat csik-vacsáresi idősb Lázár János 720, Latinovics Mór 352, Szoboszlai Ferencz a legújabb magyar irodalom-ból válogatott 200, gr. Teleki Miklós 171, Kolozsvári Pál hagyománya 221, Király Mihály hagyománya 104 s a ma-gyar tud. akademia 69 kötettel.

Kézirat- és oklevélgyűjteményünket, melynek tetemesb és legbessesebb része t. i. néhai gr. Kemény József kézirat-tára, még folyvást a nagymélt. főkományszéki levéltárában Mike S. buzgó tagtársunk gondviselése alatt áll, 39 ado-mányozó, köztőlük öz. gr. Bethlen Jánosné a XVI. XVII. és XVIII. századbéli kelt 135, b. Orbán Balázs ugyazon korból 148 darab eredeti oklevéllel, Donáth Sándor 70 da-rab erdélyi országgyűlési végzeménnyel eredetiben, öz. gr. Bethlen Pálné dálnoki Veres Gerzson „Kuruczvilág“-ának eredeti leiratával és ifj. Pataki József vizaknai Briceius György eredeti naplójával gazdagította.

Könyvtárunk a már múlt évben megtelt nagy termen kívül még két szobát foglalt el; kézirataink külön az ideig-lenesen régiség- és éremtár helyéül használt kis szobában van-nak elhelyezve, mely kellően biztosított szobácska, ha a ré-giség- és éremtár e különben e célra már is szűk és al-kalmatlan, idővel pedig épen használhatatlan helyről tágas-b és alkalmasb helyre tételnek által, kellően felszerelve kézi-rattárunk elhelyezésére hosszas ideig elegendő lenne.

Összes könyv-, kézirat- és oklevélgyűjteményünk szek-renyekbe felállítása után az e célra egyestiltünk által, ha-szonbérlet szállásból még egy felszerelt álló szoba ma-radt rendelkezésre, a melyben mintegy 4—5000 kötetnyi újabb gyarapodást kényelmesen el lehet helyezni.

Könyvtárnoki tisztem legfontosb és legsürgetősb teen-dőjével, melyet a felállítással és kezeléssel járó foglalkozá-soktól szabad időben szorgalmas és pontos munkásságu segé-demmel együtt rendesen folytattam, annyira haladtam, hogy a két közelebbi év alatt begyűlt adományok közül jelenleg csak a Cserey féle könyvtár s a néhai gr. Kemény Sámuel könyvtára maradt a jövőre czimtarozandó.

Az alapezímzárral együtt haladtam a többszörös példá-nyok czimtarozásában. E példányok külön szekrényekbe be-titrendes sorban vannak felállítva; számuk eddig 3700 kö-tet- és füzetre megy, mely szám az alapezímzárt teljes be-végzésig még hihetőleg 2000-rel is fog szaporodni.

A többszörös példányok értékesítésében hivatalos uta-sításom szerinti eljárásom eredménye, hogy ezek közül 31 kötetért 10 kötetet, köztük Vendelinus theologiaja Apafi Mihály fejedelem által eszközölt fordításának neje Bornemisza Anna birtokában volt diszkutiált példányát cseréltem be; továbbá 17 kötet adatott el az igazgató választmányi bizott-mány becsülje szerint összesen 49 forintot, mely összeg a pénzárba beadatván a könyvtárunkban a leghalaszatla-nabb kötetésekre lesz fordítandó.

A könyvtár gyarapítására a múlt évi költségvetésben megállapított évi 1,200 forintból ez évben a 16 rendbeli kül-földi tudományos folyó-iratokon kívül csak 24 kötetet, ré-szint legújabb tudományos irodalmi munkákat, részint régi hazai nyomtatványokat szereztünk összesen 420 ft 87 kr.-ért. Tetemesebb megrendelésekre és vásárlásokba bocsátkozni ez évben azért nem volt tanácsos, mert minát néhai gróf Kemény Sámuel még életében hajlandónak nyilatkozott, hogy kolozsvári becses könyvtárát, melyet, minthogy czimtarazva

nem volt, részletesen senki nem ismerhette, intézetünknek minél előbb átadja: tetemes vásárlásoknál könnyen, sőt a legbecesebb könyvekre nézve bizonyosan gyakran azon kellemetlen helyzetbe jött volna intézetünk, hogy kiadott pénze egy részén duplunkat vásárolt volna. De az évi illeték ki nem merítése azon tekintetből is kívánatosnak látszott, mert a Tunyogi-féle oklevélgyűjtemény megvételének ügye az igazgató választmány előtt ez évben folyamatban s jelenleg is csak az örökösök nyilatkozatától levén függőben, a megvétel sikerültének esetében tetemes összeg készen tartására és kiadására kellett előre gondolni.

Az olvasó szoba, melynek részére hazai tudományos politikai és szépirodalmi lapjaink és folyóirataink közül 37 szerkesztőség volt szives tiszteletpéldányt küldeni, a kitűzött órákban rendesen nyitva állt, s ha a tavalyhoz hasonlítva tetemesen gyarapodottnak mondható látogatásnak nem örvendett is, mi a nyugalmas tanulmányozásnak, éppen nem kedvező hazai politikai viszonyainknak tulajdonítható, mindamellett is növekedőben volt irodalmi munkássággal foglalkozó férfaink száma, kik dolgozataikhoz könyv- és kéziratunk használatát igénybe vették.

Megemlítendőnek tartom még, hogy kéziratunk válogatott darabjainak időnként leendő közzétételére az első lépés meg van téve, mennyiben az erdélyi történelmi adatok IV-dik kötetében, mely jelenleg sajtó alatt van s a jövő évben meg fog jelenni, gr. Kemény József kéziratgyűjteményéből Haller Gábor, Bánfi György és Kálnoki István XVII. század eddigi kiadatlan naplói már ki vannak nyomva. Ez intézetünk neve alatt kiadandó kötet megjelenését azonban csak egyesületünk nmgu elnökének hazafini áldozat készsége tette lehetővé, ki, miután az évi költségvetésben nyomtatványokra szánt csekély összeg e kiadás tetemes költségét nem fedezhette, azt egyesületünk javára nagylelkűen felajánlani méltóztatott.

Régiségárunk a lefolyt évben 30 adományozó ajándékaival gyarapodott. Különösen kiemelendő a nagyobb részt érdekes és becses tárgyak közül a szamos-újvári régi római castrum talajában talált domborveretű bronz-paizs-disztmény, mely töredékeiből összeállítva Torma Károly adományából lett római régiségeink egyik legbecesebb darabjává, továbbá a Nagy Miklós által Tordán gyűjtött római régiségek közt különösen kitűnő teljesen ép, feliratos mithrakő; ugyancsak egy kisebb mithrakő egyesületünk legbuzgóbb tagja, a tudományosságunk érzékeny kárára legközelebb elhunyt dr. Ötvös Agoston adományából; Székely-Pöld-vártt talált több darab római dombormű-faragványok báró Löwenthal Samueltól; Vezelen, Várhelyi és Kalánban talált, különféle római téglák gyűjteménye kémendi Várad Ádamtól; egy kettő tört római viaszos tábla káli Nagy Elektől és egy Hunyadvármegyében talált régi római aranygyűrű Schuster Károlytól.

Éremtárunk gyarapításához ez évben 42 adományozó 14 arany, 597 ezüst, 292 réz és 4 ólom éremmel, összesen 907 darabbal járult, melyek közül görög és római 92, magyar 237, közép- és újjabbkori vegyes 528, emlékérem 50 darab. Ez összeg s a múlt évi létszámhoz járulván, éremtárunk jelenleg 134 arany, 5551 ezüst, 4843 réz és 291 ólom érmét (melyek közt görög és római 2910, magyar 1253, közép- és újjabbkori vegyes 5316, emlékérem 1340 darab) és így összesen 10,819 darabot számlál. E tekintélyes számban azonban kivált az újjabbkori gyakran előforduló darabok közül oly sok többszörös példány található, hogy e gyűjtemény teljes rendezése után a megtartandó darabok száma mintegy 2—3000-rel bizonyosan kevesebbre fog apadni. Legbecesebb adományokkal járultak éremtárunk ez évi gyarapodásához Fogarasi Mihály címzetes püspök 173, Zathureczky Károly újjabb küldeményében 137, özv. Király Mihályné, szül. Harkányi Katalin 124, gr. Mikes Benedek 71 és Dorgó László 78 darab nagyobb részt válogatottnak mondható darabbal.

Mintán mindinkább gyarapodó régiség- és éremtárunk ezelszerű felállítására mostani szűk helyén kellően nem eszközölhető, tudományos rendezése, czimtarazása, a kezelésével s gyarapításával járó foglalkozás pedig annyi időt, figyelmet és kitartó munkát kíván, mennyit valóban nagy mértékben növekedő könyv-, kézirat- és oklevélgyűjteményünk halaszthatatlan rendezése, czimtarazása, az olvasó-szobában a közönségnek való szolgálat és általában a könyvtár lelkiismeretes kezelésében mulhatatlan annyi mellékfoglalkozás és teljes figyelmet igénylő gond mellett, egyetlen segédemmel, a könyvtári sürgős teendők kénytelenül nélkül arra fordítanom teljes lehetetlen lenne: kértelmemet őszinte bizalommal megújítani, hogy az ideiglenesen hivatalomhoz csatolt régiség- és éremtári őrségtől jövőre fölmenteni méltóztassák. Nem annyira saját ugy is elég munka- és felelősségteljes járó hivatalos állásom könnyebbítése tekintetéből, mint inkább intézetünk emelkedésének ohajtott szempontjából vagyok bátor e kérésnek a körülmények szerint legelőszőrűbbnek látszó módon leendő teljesültét reményleni: mert meg vagyok győződve, hogy a tisztelt közgyűlés minden tagja átlátja, sőt teljesen érzi ez intézkedés nemcsak célzati, de sürgős szükségesség voltát, s bizonyosan senki sincs egyesületünk t. tagjai közt, ki ez oly különböző szakismereteket, képzettséget, folytonos tanulmányt, hajlamot, sőt szenvedélyt kívánó s oly különböző foglalkozással járó hivatalokat, — melyek egyetlen jól rendezett muzeumban sincsenek s nem lehetnek egyesítve, — állandóan egy személy által kívánva volna, vagy kívánná viseltetni.

Képgyűjteményünk tavaly 15 darabra ment, alapja ez évben 5 adományozótól 6 darab olajfestményrel szaporodott, melyek közül különösen kiemelendő Dow Gerhard németalföldi festő tölgyfára festett „agg nő“-je, mely valódi műbelső darabot Fogarasi Mihály címzetes püspök ő méltóságától volt szerencsénk nyerni.

Visszapillantva azon eredményre, melyet a gondviselésre bízott tárak öröndetes gyarapodására nézve buzgó honfiaink és honleányaink nem lankadó áldozatkészségeük köszönhetünk, lehetetlen meg nem győződnünk, hogy intézetünk iránt alapítóinak részvétele, buzgóssága, nem a hirtelen lelkesedés lobbanó tüze, hanem a honszeretethez hazánk, nemzetiségünk, közmívelődésünk oltárán kiöblöztetett égő

lángja, mely honszeretetet valamint e nemzeti mívelődésünk emelésére szentelt intézetet fennállhatóságának egyetlen alapja volt, úgy jövőendő felvirágzásának bármily nehéz körülmények közt is legerősebb biztosítéka lesz.

Kolozsvárt, november 24-én 1861.

Szabó Károly m. k.

Kolozsvármegye,

december 2—3-án tartott bizottmányi ülésének jegyzőkönyve.

(Kivonatban.)

A m. gr. főispán ur az egybeíjult megyei állandó képviselő bizottmány körében megjelenvén, előadja, hogy az utóljára, idei oct. 7—8-dik napjain tartott bizottmányi gyűlés óta, melyre kirekesztőleg csak a megyei törvénykezői ügy s az urbéri törvényszék alakítása tűzettek volt ki, több, hazánk alkotmányos viszonyait közelebbről érintő közérdekű kir. kormánysszéki leiratok, hatósági átiratok és kebeli ügyek feletti tanácskozás szükségessége merülvén fel, a megye állandó képviselő bizottmányát azoknak tüzetes tárgyalására egybehívta s a gyűlést ezennel megnyitja. Mire a tárgyak következő sorozatban vétettek tanácskozás alá:

A kir. kormánysszék egy leiratában a folyó évi május 23-dik s következő, valamint június 17-dik s következő nap jain tartott bizottmányi gyűlések jegyzőkönyvére azon észrevételeket teszi, hogy a közigazgatás és igazságszolgáltatás személyzeti szerkezete, a törvényhozás általi elrendezése, az 1848-ig fenállott minőségében levén fenntartandó: a visszaszervezkedésnek sem kellett volna ezen batárokat át-lépni. A menyiben azonban a változott körülmények a tisztviselői létszámnak szaporítását s némely új hivatali állomások felállítását javallák: a kir. kormánysszék kész azoknak rendszeresítését eszközölni s jelesen a szolgabírói segéd és baromvorsói állomások szükségességéről meg levén győződve, a közigazgatási s igazságszolgáltatási személyzet s a tisztí fizetések iránt Flgéhez tett is felterjeszt, melynek eredményéről a megétt értesítendő. A legfelsőbb megerősítés alá tartozó hivatalok beállítását a k. kormánysszék csak helyettes minőségben történnék tekintti. A fő- és alorvosi, valamint a mérnöki állomások beállítására nézve a megétt oda-utasítja, hogy oda a választás útján nyilvánuló bizalom mellett, oklevélleg tanusított minősíttség is szükséges levén, az ez ezelőtti gyakorlat vételessé használatba. Ezen észrevételek mellett a k. kszék a tisztviselői és bírói személyzet alakulását tudomásul veszi. A Zarándmegye és Naszódvidék szervezése ügyében kelt megyei határozatra vonatkozólag odanyilatkozik: hogy Zarándmegye, mint magyarországi hatóság szervezésébe befolyása nem volt. Naszódvidékére nézve pedig ezelszerűbbnek látta, annak katonai rendeltetése megszüntével — bárha tagadhatlanul több hatóságból szakítottat ki, — a szinte 100 éves egyült lét után, más hatóságok példájára alkotmányosan szervezni. Azonban végleges rendezésére csak a törvényhozás levén jogosulva, jelen szervezete, valamint kapitányának kinevezése is csak ideiglenes. Az országgyűlési követválasztásra tett előmunkálatokat illetőleg a kszék arra figyelmezteti a megétt, hogy országgyűlési követek ki dűse csak a legfelsőbb meghívás nyújthat alkalmat. Végül roszalja a k. kszék, hogy egyik leirata a megyei átiratok között vétettet tárgyalás alá, egy másik pedig, tartalmaz kivonatossá leírása helyett csak egyszerűen említették meg; a tisztégi jegyzőkönyvek bizottság általi megvizsgálataát ellenben, mint törvényben és törvényes szokásban gyökerező eljárást helyesli. — A megyei bizottmány a kir. kormánysszék elősorolt észrevételei közül azokat, melyek eljárásával összhangzó, tudomásul veszi; a többiekre nézve ki-mondván, hogy mintán határozatait a törvényekhez hi r-gaszkodás s a megváltozott viszonyokból kifejtett szükségesség méltányos figyelembevételé által vezéreltetve alkotta, azokhoz jelenleg is ragaszkodik.

Egy más kir. kormánysszéki intézvény a július 29-iki ülés jegyzőkönyvére tartalmaz észrevételeket. A mezőszéki utvonat, mely irányban vezetése felett tartandó további tanácskozás eredményéről tudósítást rendeli. Ismét roszalja, hogy némely rendeletei részint félretétettek, részint a megyei átiratok közt tárgyalattak. A dunafeljelemsségi ügy-nökség tárgyában felirat ő Felségehez, hogy a magyar nyelvben jártas hazafiak alkalmaztassanak. A megyei költség fedezése tárgyában szintén felirt s ohajtott eredményére van kílátása. Egyszersmind az ut-megváltási alap származása és miben állásáról, valamint arról is, hogy a megyei költség fedezésére ebből vagy máshonnan mennyi kölcsönöz-tetett, körülmenyes tudósítást rendel. — A megyei bizott-mány ezen észrevételekre, az előbbi pontban kimondott s ide is alkalmazható nézeteinek kifejtése mellett, a mi a mezőszéki ut-vonalat illeti, mihelyt az e tárgyban kiküldött bi-zottság munkálata nyomán végleges megállapodásra jut, ö-zottság jogainak fenntartása mellett, tudósítást teend. Az ut-megváltási alapról, s a megye által felvett kölcsönről jelentés-tételt a tisztsegre biza.

A harmadik királyi kormánysszéki intézvény az october 7-ik és 8-ik napjain tartott bizottmányi ülés jegyzőkönyvére vonatkozik. A törvénykezős folyamata indítását illetőleg értesítettik a megye, hogy a törvénykezés alapjául a Magyar-országra nézve ő Felsége által is helybenhagyott átmeneti szabályok vétetvén: azoknak Erdélyre leendő kiterjesztése iránt felirt ő Felségehez, de az e tárgyban legfelsőbb vá-lasz még nem érkezett meg. Azonban a kir. kormánysszék elnöksége által kinevezett bizottság ugyanazon országbírói szabályokhoz alkalmazott munkálataát bevégezvén, ez nem sokára a kir. kormánysszék tanácskozása alá kerülend. A mi pedig az említett megyei végzésnek, hírlapi közlések folytán legfelsőbb helyen is figyelmet keltett azon ágát illeti, mely szerint a megyei al- vagy is partialis székek mellözésével, a járásbeli szolgabírók bíraskodási hatósággal ruháztattak fel; miután az 1846-iki 17. törvényczikk s 1791 ideig-l. törvényczikken alapuló altörvényszék, az 1848: 1. törvény-czikk 3 §-ához képest, mely az igazságszolgáltatás személyzeti szerkezetét, a törvényhozás további intézkedéseig, akkori állásában hagyta; nem nélkülözhető; s ő Felsége is a ha-zai törvényszékek visszaállítására iránt kiadott legf. rendeleté-

ben a partialis székek újbóli felállítását rendelni méltóztat-tott: az elősorolt okoknál fogva, az alszék helyébe létre-hozatni intézett szolgabírói bíraskodás életbeléptetése felfüg-gesztetvén, meghagyatik, hogy a megyei igazságszolgálat-as gyakorlására azon törvényszékek alakításának, melyek arra a felhozott törvények értelmében jogosítvak.

Az urbéri bírákat illetőleg nem helyesli a kormánysszék, hogy csak jegyzőkönyvileg és nem feliratban terjesztettek fel, miután azonban 12 egyén megnevezve fordul elő, ő Fel-ségehez teendő felterjesztésében figyelemmel leend a megye kifejezett kívánatára. — A megyei bizottmány a bíróságok szervezése alkalmával gyakorlati indokoktól vezettetve ru-házta fel a szolgabírákat, a partialis törvényszékek helyett, bíraskodási jogkörrel, s a tapasztalat igazolja, hogy ezen intézkedése a kisebb és így gyakrabban előforduló jogesetek által érdekelt köznépnl oly nagy rokonszenvvel találkozott, hogy alig gondolható reform, mely a nép bajlamát és csat-lakozását annyira meguyerik. Ha a megye közönsége ide-onatkozó határozatára megváltoztatásával a népet az épp oly fáradságos, mint hosszadalmas s ennélfogva a megvál-tozott viszonyok közt magát már túltűt törvénykezési utra terelné, annak csak méltó idegenkedését és roszalását fogná előidézni. Ugyanazért ragaszkodva e tárgyban felvett jegy-zőkönyvében kifejtett okaihoz, határozatát továbbra is ér-vényben kívánja tartani s a f. k. kormánysszék ez érdem-beni pártolását annyival reményteljesebben kéri, mert a me-gye a „H. K.“ III. r. 2. cz. által biztosított szabály alko-tási jogával élve, törvényszéket követelt el. (Vége köv.)

Hosszu József indítványa a román nem-zetiség érdekében Kolozsmegye dec. 2-án tartott bizottmányi ülésében.

Méltóságos gróf főispán ur! Igen tisztelt bizottmány!

Ha tudnám, hogy e bizottmányban csak egyetlen egy egyén van, a ki a haza boldogságát, az alkotmány megvé-dését, a nemzetek egyetértését nem akarja; akkor hallgat-nék, nem emelnék szót olyan dolog mellett, mely többször vitatottat meg s mindig visszautasított; nem emelnék szót oly dolog mellett, mely rosz vert okoz. De e bizottmány higgadtsága bátorít engem a nemzetiségi kérdést ez ülésben újból vitatárgyává tenni; mert rosz orvos az, a ki a beteget gyógyításával felhagy mielőtt az utolsó szert megpróbálta; rosz orvos az, a ki reményt vesz mielőtt az utolsó szert betegének beadná.

Tisztelt gyűlés! Mi folyó évi április 15-kén a bizott-mányi gyűlés a román nemzetiségi kérdés megvitatásával kezdetűk meg, a nélkül, hogy abban czélt értünk volna. Vitassuk még egyszer ezen tárgyat talán a mai vita czélra vezet.

Tisztelt gyűlés! Minden időszaknak meg voltak a ma-ga kedvező kérdései, melyekért az apa fia ellen és a fia apa ellen harczolt. Ilyen volt a vallási kérdés; a vallásért min-denik erdélyi nemzet harczolt, egyedül a román nemzet nem vett abban részt. Hanem a román nemzetnek is meg volt a maga bálványja, melyért harczolt fegyverrel a csata-téren és pennával az asztal mellett; s ha kétkedik valaki ebben, kérdem, miért revoltáltak a románok 1437-ben? Nemde azért, mert az unio „trium nationum által a com-munitas valachorum az erdélyi nemzetiségek sorából kitű-rőtetett.“ Ha kétkedik valaki, kérdem: mit kértek a ro-mánok 1701-ben I. Leopoldtól, a midőn az unio a románó catholica ecclesiával megtörtént? Nemde azt, hogy a román nemzet vételessé be 4 dik nemzetiségnek. Ha kétkedik va-laki, kérdem: mit kért az 1744-diki országgyűléstől báró Klein akkori görög egyesült püspök, mit az 1791-diki or-szágyűléstől az akkori két román püspök, és mit az 1848-diki országgyűléstől a balásfalvi gyűlés? Nemde azt, hogy a román nemzet ismertessék 4 dik nemzetnek. Hanem most, kérdem: hogy volt-e egyéb eredménye ennyi kérdésnek mint az, hogy ez az egyik országgyűlésről a másikra tétetett át. Egyedül az 1848-iki országgyűlés, a mit én nagyra bec-sülök, mert az azelőtti országgyűléseket szabadelvűségével felülmuta, „hozta meg az egyéni jogegyenlőséget nemzeti-ség- és valláskülönbség nélkül,“ a mi más szavakkal nem tesz egyebet, mint azt, hogy a román egyén, mint egyén hasonló a magyar vagy székely egyénhez, mint egyén. An-nálfogva nem is érthetem, hogy miután az egyéniségek al-kotják a nemzetiséget, miért ne lehetne a román, mint nem-zet, hasonló a magyar vagy székely nemzethez. Uraim! hogy a román forradalom 1437-ben a nemzetiségről történt, felemlitem, hogy 1848-ban ezen kérdés idézte elő a bor-zasztó polgárbáborot, erről ítéljen a történelem; hogy pedig 1861-ben a románok azért nem akartak résztvenni a bi-zottmányokban, mert csak mint egyenjogu nemzet akartak részt venni; bizonyos. De többit mondok, uraim! habár a román nép vezetői engem remegőnek neveznek, mint olyan-nak, ki szereplek ha nem is velek egy táborban, de min-denestre a román nemzet boldogítására, a haza és alkot-mány megvédésére többször mondták, hogy abban az eset-ben, „ha a magyarok el nem ismerik a román nemzetet 4-dik nemzetnek és a pokol ördögei a románoknak a nem-zetiséget megigérik, azoknak fognak kezét adni, csakhogy ezen célhoz juthassanak.“

Látják, uraim! ennyire fejlődött a román nemzetiség-ben a nemzeti vagy; ezt ki kell elégiteni, ha hazánkat vi-rágzóvá, ha a nemzetiségeket kibékítve akarjuk látni. És ezt másként nem lehet, hanem az román nemzetiség elis-merésével. Tudom én, hogy azt itt tenni nem lehet. Tudom, hogy a megye kimondotta ohajtatát, hogy az első törvényes országgyűlésen a román nemzetiség ismertessék el a többi hazai nemzetekkel egyenjogúnak, de miután a pesti gyűlés bezárattott; szétoszlottatott a nélkül, hogy a nemzeti kérdést elintézte volna, az erdélyi országgyűlés pedig al calendas graecas van elhalasztva, a bizonytalanság miatt az elkese-redés oly fokra emelkedik, hogy a legvérmesebb reménytek is a kibékülési reményt elvesztik. Hanem, uraim! a meg-próbáltatásnak napjai is közel vannak. Maholnap meg fog-ják próbálni az egyenes választást a birodalmitanácsba, a szegény jámbor nép választani fog ez azon románok, kik a

népet vezeték és a kik reményt vesztek, hogy a magyarok elismerését valaha a román nemzetiséget, fel fognak menni és akkor oda alkotmányunk; oda az adó- és katonamegbeszélések jutnak. Ujbol mondom, ezt el kell kerülni és ezt máséket nem lehet, hanem meggyenként kimondva a román nemzetiség elismerését. Az igaz, annak nincsen itt helye, de miután az országgyűlés messze kilátásban sincsen, az én nézetem az, hogy ily esetben legilletékesebb erre a meggyőztetésre, mert ha ez minden meggyőztetés és székében elismertetik, törvény lesz az a Tripartitum ama szavai szerint: „Patere legem, quam tuleris ipse.” Ezekből kiindulva indítványozom, hogy ezen bizottság határozatilag mondandó ki: „hogy ezen megye területén a román nemzet, mint nemzet, a többi hazai nemzetekkel egyenlő jogúnak ismertessék el, és hogy Kolozs megye ezt tette, a többi hazai hatóságoknak tudtúl adja és ugyanezt tenni felszólítja.”

Uram, én úgy hiszem, ha mi ezt folyó év április 15-én megtettük volna, be sok máséket történt volna e hazában. Uram! előre bocsátottam, hogy a román nemzetiség elismerése a haza boldogságát, a nemzetek egyetértését előmozdítja, ettől függ, hogy a 1,300,000 lélekből álló román nemzetiség jóba rosba leghűbb barátja legyen a magyar és a többi nemzetiségeknek. Azért kérem a bizottságot, fogadjon el indítványom.

Csikszék, nov. 24-én. — Ha egyfelől nyomasztól hangolja kedélyünket hazánk jelen válságos állapota, másfelől csak megnyugtatót nyújthatnak még bilincsbe nem vert megyei életünk azon mozzanatai, melyek midőn a politikai téren a törvényességhez szilárd ragaszkodásnak adják leplezetlen jeleit, ugyanakkor a közéletben is oly nagy követnek, mely szerencsétlen embertársaink könnyeinek letörlesztésére irányul. Ennek biztos zálogát tevő le Csikszék képviselő bizottságja a tegnapi napon tartott rendkívüli gyűlésében, mikor is többek közt a múlt szeptemberi gyűlése kiáltvány volt bizottság által tervezett, s jelenleg közakarat-al el is fogadott szabályok alapján székünk kebelében némi módosításokkal a marosvásárhelyi mintára egy kölcsönös tűzkármentő-társulat életbe léptetése határozatát, melynek idejét csak a szabályoknak a kir. főkommisszár által megengedése tartja függőben. Ezen gyűlés tárgyalásai között nevezetesebbek valának még a következők:

a) A kir. főkommisszárnek a kitűzött erdélyi országgyűlés törvényellenessége tárgyában tett alapos felirata által tanúsított hazafiasságáért méltó elismerés szavaztatott, s ez jegyzőkönyvbe ígattatni határozatott.

b) A kir. főkommisszárnek 7942. számú rendelete következtében azon okból, hogy midőn az urbéri ügyek törvényes tárgyalására út nyíland, ezen ügyek megoldása hátráltatást ne szenvedjen, az urbéri osztályt képezendő 4 derékszékbiroí állomásra közfelkiallással megválasztották Györfi Dénes, Lukács József, Kovács Ferenc és Mihály Antal atyámfiai, s ezzel kapcsolatban az ürességben lévő 2-od aljegyzői állomásra Endes Gábor atyánkfi.

c) A kitűzött erdélyi országgyűlésre küldetni kívánt követek választása körül előmunkálók nálunk a maga idejében megjelvén téve azon reményben, hogy a törvényes országgyűlésen képviselőink által megjelenhetünk, azoknak ujbol megtétele most fölöslegesnek láttott. Egyébiránt Csikszék egy külön erdélyi országgyűlést a törvényenlenség tekintve, ezzel kapcsolatban azon sajnós körülménynél fogva, miszerint száz atyánkfiak részéről némely szék már el is határozta, hogy ezen K.-Fejérvára egybehívandó országgyűlésre követeket küldjenek, jegyzőkönyvileg kimondott, hogy a miképpen mi a szász nemzet törvényes jogait tiszteljük, s azoknak érvényben tartására apánk törvénybe ígattott esküjénél fogva is nekik mindig testvéri kezét akarunk nyújtani: szintugy megvárjuk tőlük is, hogy az egyesülési eskünél fogva a mi és közös hazánk jogait s alkotmányát tiszteletben tartás, és velünk testvéreileg kezel fogva védjük.

Mivel pedig akkor, midőn a velünk közös akarattal hozott és a törvényes fejedelem által megerősített törvény ellenére egy a hatalomszó által kimondott külön erdélyi országgyűlés létrehozatalát némely szászszékek követküldés által, s így saját befolyásunkat akarják előmozdítani, hazánk alkotmányának és törvényes szabadságának megsemmisítésére tesznek szolgálatot, s a hatalomnak kölcsönöznek erőt hazánk ujbol leigázására: ezáltal az Apr. Const. 3. r. 1. t. 1. art.-ba ígattott esküjüket szegik meg, s annak következő szavai szerint: „Fejedelmeknek egymás ártalmára való tanácsot nem adok és hazámnak közönséges és csendes békességének megmaradását, szabadságának promoveálását egyenlő értelemmel és tehetőséggel igyekezem oltalmazni, és ez ellen hazámon kívül valókkal senkikkel nem tractálok sat. A ki pedig ezt felbontaná, comperta rei veritate in notam perpetuae infidelitatis incurralnak lenni pronuciálom.” s az 1791-ki 11. art. ezen szavai szerint: „2-do ut una natio aliam in suis juriis, privilegiis et personarum respectu conservet, quin velunius privati oppressionem quilibet praepediat,” az ítéletet maguk felett kimondják. Mire nézve minden súlyos következményekért, melyek az erdélyi országgyűlés létrehozatala miatt hazánkat érhetik, az egész felelősséget azokra hárítjuk, kik azt követküldés által elősegítendik.

A románokra nézve pedig, — jöllehet az 1848-ki törvények a jogegyenlőséget az ő számukra is eléggé biztosították, s így nemzetiségük biztosítása is épp azon szilárd alapra van fektetve, melyen a magyar nemzet áll: mégis azért, hogy az őket hazánkkal együtt elárulni törekvő némely vezetőik annál kevesebb ürügyet birjanak felhasználni a testvériség kapcsai szétszakítására, s ezáltal a közös rab-szolgálat ujbol előidézésére, kimondott megyei törvényhatóságilag, hogy mi a románokat, kikkel azonkívül is a testvériség szent frigyét az 1848 ki törvények által eléggé megköthetnek és szentesítettnek tekintjük, mint a 4-ik nemzet az uniois juramentum kapcsaiba öszinte testvéri kész-séggel befogadjuk, s ennek egy törvényes országgyűlés által kimondatását is pártolni fogjuk; azon biztos reménynek engedvén át magukat, hogy a többi testvérmegyék is e nyilatkozatunkat saját hozzájárulásukkal megpecsételik. De ha mégis mindemellett román atyánkfiak azt kívánják,

hogy ezt egy törvényellenes testület, egy külön erdélyi országgyűlés mondja ki, akkor hazánk alkotmányát eljásztani, s épp magát az uniois juramentumot, melynek részeseivé akarnak lenni, előlegesen megsemmisíteni törekednek, — a melyet — jöjjön bár a nekik jöni kell — segédkezet nem fogunk nyújtani senkinek.

És végül most, midőn a helyzet naponta válságosabb alakot kezd öltetni, s ezáltal közeledni látjuk az alkotmányos térről leszerítettségünket, az is kimondott határozatilag, hogy mindazok, kik a törvényes kormányzás megszüntetése után hivatalt vállaltak, vagy a közügyekben bármikint föllépnek, cselekvényeikről az országnak ide hátrább is felelősséggel tartoznak, s az erre vonatkozó törvények alá helyezettek tekintetnek.

d) Smolka Ferencnek a bizottsági gyűlésünk által f. évi Sz. Mihály-hó 3-ról hozott intézet elismerő nyilatkozatára küldött válasza éljenzéssel fogadtattott.

e) Hg.-primát ő eminenciájához hazánk alkotmánya védelmében kitűntetett érdemeiért elismerő felirat szavaztatott.

Ezek valának a jelen gyűlésen szövegre került lényegesebb tárgyak, s midőn azok közül a c) alatti határozatot egész terjedelmében közöltem, reményem — meg fogják ebben találni a feleletet az illetők arra nézve is, ha vajjon a székekelyek érvényeseknek ismerik-e az 1848-diki törvényeket, vagy sem?

KÜLÖNFÉLÉK.

— Derék és szorgalmas színészünk Gyulai Ferencnek szombat, e hó 7-én jutalomjátéka leend. Adatni fog „Két király” 7-ös 5 felvonásban, írta Csehy Sándor; díszeteket nyert pályamű közt beszédben. Író és jutalmazandó mindketten oly közkedvességgel egyéniségek közöttünk, hogy szombatban bizton tele színház, élvezetes estét jósolhatunk.

— Az „I. Tan.” bécsi levelezője írja, hogy az újonnan kinevezett megyei kormányzók közül még eddig csak a bácsi, pesti, szabócsi- és pozsonyinak sikerült a megyei tisztikart ujbol szervezethetni. A többiek nem igen nagy tevékenységet látszanak kifejteni, jöllehet a kormány egész névsorokat adott kezébe az azonnal folyamathoz veendő szervezésnél használat végett.

— Ugyanazon levelező írja, hogy a katonai kiváltási díj 1862-re ismét 1200 fiban van megállapítva.

— Báró Vay Miklós a volt főkanzellár, a hegyaljai borászatra vonatkozó album összeállításával foglalkozik.

— A m. tudós társaság közlekedésről egy nagybecsű ajándékot kapott. Az alduai európai bizottság, dr. Szabó József kérelmére, megküldötte akademiának a dunatorkolati munkálataira vonatkozó tervrajzokat és térképeket.

— Szegeden gabonacsarnok felállítását tervezik.

— Az ozli kihágásokért (horvát tüntetések a magyarországhoz csatlakozás érdekében a múlt nyáron) 20 vádlottat 4 hónaptól 4 évig terjedő fogságra ítéltek, 20-at felmentettek.

— Pest-i lapok szerint Xantus Jánost e hó elején várták Pestre, hogy mint m. tud. társasági tag székfoglaló beszédét megtartsa. Mondják, hogy a csendes tenger természeti viszonyairól fog értekezni.

POLITIKAI HIREK.

A londoni és bécsi kabinetek közt egyetértés uralkodik. Ugyáltszik, Anglia és Ausztria nem nélkülözhetik egymást. Ez okból Palmerston kabinete sokkal gyöngédebb a bécsi kabinet irányában, mint eddig volt. A Magyarország irányában követett újabb elnyomási osztrák politika látszólag nem tetszik ugyan Palmerston kabinetjének, de azok közül, kik az angol kabinet érdek-politikáját ismerik, sokan vannak azon véleményben, hogy ezen rosálás csak szinleles, s a közvéleménnyel kacérkodó szabadelvűsködés, semmi egyéb.

— Gróf Apponyi, londoni osztrák követ, visszaérkezett Londonba s már nov. 26-kán hivatalos értekezletet tartott lord Russellel. A „Kölni Ztg.” ezen érdekes találkozásról ezeket írja: gróf Rechbergnek azon állítólagos körjegyzéke, melyben az osztrák kormány a Magyarországot ellen határozott katonai rendszabályokat legkedvezőbb színben tünteti fel, s a provisorium mellőzhetlensége iránti mentességét előadja, némelyek szerint csak a nagyhatalmakhoz van intézve, mások szerint az el se küldetett. Bár mint legyen is a dolog, Apponyi arra utasított: világosítsa fel az angol kormányt e lépés szükségessége volta iránt s terjesztse elő azon barátságos biztosítást, hogy a császári kormány el van határozva: rendületlenül ragaszkodik a birodalmi alkotmányhoz.

— A kölni lapnak brüsseli levelezője írja és pedig hiteles forrásból, hogy Franciaország komolyan fáradozik abban, hogy az európai hatalmakkal és különösen Ausztriával jó lábon álljon. A Francia-, Angol- és Spanyolország közt a mexicói expedícióra vonatkozólag kötött szerződésnek a többi közt egyik határozománya az, hogy a három hatalom a mexicóiakra akarja bizni politikai szervezésük megállapítását. Mindazonáltal mind Párisban, mind Madridban azt hiszik, hogy a mexicóiak, beleunva a sok katonai forradalomba, örömet alakulnának monarchiává. Spanyolország ezen esetre don Sebastian infanst, don Carlos második nejének első házasságbeli fiát ajánlaná a trónra, míg Franciaország Miksa ausztriai főherceg mellett szólna fel. Franciaország e tekintetben már bírná Ausztria beleegyezését. Grammont hgne e czéltól az volna a küldetése, hogy osztrák császár ő felségét győzze meg Franciaországnak Ausztria iránti öszinte rokonszenveről, és így nyilvánvaló dolog, hogy Párisban még nem hagytak fel a gondolat, a bécsi kabinetet kibékíteni Olaszországgal.

— A Beust-féle javaslat szerint, melyet a német szövetség reformjára vonatkozólag benyújtott — a mostani szövetségi szerződés megújítatik és megerősítettik. A jelenlegi szövetséggyűlés nem lesz állandó és nem fog Frankfurtban széklni, hanem évenként össze fog ülni, és pedig egy hó-

napig Regensburgban, hol Ausztria, és egy hónapig Hamburgban, hol Poroszország fog elnökölni. A szövetség tizenkét eurójának képviselőiből fog állani. Ezen gyűlés mellett a német kamarák által kinevezett mintegy 120 tagú képviselőház álland. Ennek kisebb fele Ausztria és Poroszország egyenlő számú képviselőiből, a nagyobbik pedig a többi államok követeiből fog állani. Ezen testületnek nem lesz kezdeményezési joga. A szövetséggyűlés e testület eleibe terjeszti a közös érdekeket és Németország bizottságát illető törvényjavaslatait. Azon tíz hó alatt, midőn e két testület nem fog ülésezni, Ausztria, Poroszország, és egy harmadik állam együtt széles hatáskörű végrehajtó hatalmat gyakorolnak. Az nincs kimondva — véli a „Patrie” — e javaslat közlése alkalmából — hol fog széklni e végrehajtó hatalom, s minő alakban működik; azt sem lehet tudni, mi fog történni az évnek két hónapja — a 6-dik és a 12-ik alatt — az üléssel. A szövetségi korlátnokság Frankfurtban fog maradni.

— A portugáliai új király a cortest dec. 2-kára hivta egybe, hogy e napon az esküt az alkotmányra letegye.

— Londoni tudósítások szerint Mazzini veszélyesen beteg.

— Turinban a rendőrség bourbon-comité fedezett fel, mely csak néhány nap óta létezik.

— Rómából írják, hogy a december közepén tartandó consistoriumban az olmtúzi érsek bíbornokká fog kinevezettni. A pápa ugyanakkor osztorozni fogja a katolika vallás üldözött, fájdalmit fejezendi ki a kiontott vér, a templomok megszenteltetése és az elkövetett erőszakoskodások felett, s még egyszer kívánni fogja a kath. egyház részére azon jogokat, melyeket a concordatum és a szerződések biztosítanak számára. A pápa azonban a politikai kérdéseket nem fogja érinteni.

— Az olasz parlament a napokban oly jelenetnek volt tanu, mely egyfelől Italia elleneinek szokatlan vakmerőségét, másfelől Olaszország alkotmányos intézményeinek nagy szabadságát tanúsítja. Potro, Pondro, vagy Potro herceg nem kevesebbet indítványozott, mint hogy declarálja az országgyűlés II. Ferencet újra Nápoly és Sicilia királyának. Ratazzi, az országgyűlés elnöke, rögtön közbeveté, s ajánlotta az indítványozónak, tessék a házat rögtön önkényt odahagyni, mert ha nem teszi, kényszerítenni fog.

— Athenei tudósítások szerint Lipót bajor hg. fiait Athenébe várják, s azt hiszik, hogy utazásuk a trónörökös-sel összefüggésben áll.

— A „National Ztg.” párisi tudósítója szerint: ugy látszik, hogy a párisi udvart a montenegróiak veressége zavarta hozza, mivel korábban adott ígéreteiben a császár Montenegro irányában némi kötelezettségeket vállalt, melyeknek valóstása a veszély szerint közeledik. A fekete hegység teljes leigázását Franciaország semmi esetre sem tűrné. Országos krimi veressége folytán ennek elvesztett alduai befolyása Franciaországra szállt át. Az iránt tisztában lehetünk, hogy itt politikai titok lappang, mely egyhamar még nem jó világosságra. Franciaország vagyákat táplál a cataroi kikötőre s Montenegro magatartása ez ügyben még talány. Még mielőtt a küzdelem kitört, segélyt kért Párisból Montenegro; ha tehát most a baj növekedik, a kérések is mind sürgetőbbek lesznek. A konstantinápolyi viszonyokkal sem igen vannak megelégedve Párisban. Fuad pasa kinevezését nem jó szemmel nézik, kinek angol rokonszeve ismert, s ki Beyrntban nem Franciaország kedvére járt el.

— A washingtoni hivatalos jelentés szerint, melyről minap megemlékeztünk, a szövetségi sereg csak 375,000 emberből áll. A port-royali s beauforti erősítések katonai jelentőségéről azt mondja a „Times”: „A washingtoni kormány hatalmában álland, az által, hogy Port-Royalba erősítéseket küld, Potomac felé mindenkor egy diversiot tehetnek. A déli városok megvédhetők lehetnek; de ez elegendő haderő által történhet s kérdés, hogy a szövetséges államok csekélyebb népességüknél fogva képesek-e két sereget táborba szállítani, s az északi két invasioval megmérkőzni?”

— Amerikából a távirat legközelebb oly eseményről értesít, melytől bizonyos fontosságot meg nem lehet tagadni. Tudva van, hogy az amerikai déli államok kormányja két diplomatát, Mason és Slidell urakat különösen megbízással Páris és Londonba küldötte, hogy ott a déli szövetség elismerését, mind hadviselő hatalomát és az európai nyugati hatalmasságok diplomatikai közbenjárását a separatista államok javára kieszközölje. Azon hajó, melynek fedélzetén a déli államok követei Charleston-t elhagyták, mint tudva van, keresztültörte az osztrákot s az hallatszott, hogy feltartóztatás nélkül Havannába vagy St. Thomasha érkezett. Ott Mason és Slidell urak „Trent” angol postahajóra szállottak, mely rendesen a délamerikai postát Southampomba szállítja. Valószínűleg ez az amerikai cirkálóknak tudomásukra jutott, üldözöbe vették, utközben feltartóztaták s a déli szövetség biztosait erőszakkal elfogták. Így szól a sürgöny Southamptonból. Ez nem mondja, hogy hol s miként ment végbe az elfogatás, vajjon angol, amerikai, nyugatindiai vizeken-e, vagy az atlanti magas tengeren; azt sem mondja, ha vajlon a „Trent” angol hajó az amerikai hadihajó által fenyegettetett-e elstlyesztéssel, vagy valójában lövések is történtek arra; vajlon az erőszakos elfogatás a postahajó megtámadása által történt-e, vagy pedig a „Trent” a fenyegetődzés erkölcsi kényszerítésének engedett? A részletes adatok mindenesetre bevárandók. Eddig annyit tisztán áll, hogy egy angol lobogó alatt evező hajó egy amerikai hadihajó által kényszerítve oly utasokat kiadni, kik magukat angol lobogó alatt tükéletesen biztosítva tartatták. — Angol fogalom szerint itt mindenesetre az angol lobogó megsértése fog fenn s az amerikai hajó-kapitány nagyon is erélyes, de felette merész lépést tön. A washingtoni kabinet azonban alapos okokat is hozhat fel igazolására. Így például azt mondhatja, hogy a „Trent” a semlegességet megsértette, midőn Mason és Slidell urak személyében hadi-tiltottfőzőságot vett fedélzetére, mely áru-nemek tudvalévókép a lobogó által nem fedeztetnek. Eddig még kevés részletekkel birunk, hogy ez esemény egész horderejét megítélhessek.

Ujabbak. Ő Felsége a császár folyó hó 1-én reggeli 3 órakor Velenczébe érkezett. Legfelsőbb parancsra semmi ünnepélyes fogadás nem volt; csak a helytartó és várparancsnok várták az indóházban.

— Magyarország primása, mint Esztergammegye örökös és valóságos főispánja, saját kérelmére, a megye közvetlen vezetésétől felmentetett s ő eminenciája előterjesztésére gr. Forgách Ágoston esztergami kanonok nevezetett ki főispáni helytartóvá, ki egyszersmind sebenicei püspök címével is felruházott.

— Gr. Apponyi országbíró ő nmlga e hó 1-jén Pestre érkezett. Pesti lapok újból határozottan ellene mondanak azon bécsi lapokban ismét felmerült hírek, mint-ha ő excja beadta volna lemondását.

— A „Fortschritt“ írja dec. 1-i számában, hogy b. Ap por az erdélyi hétszemélyes (királyi) tábla elnöke éppen úgy, mint gr. Apponyi, lemondott. Alkalmassintez is éppen oly alaptalan hír, mint az előbbi.

— A birodalmi tanács alsóházában e hó 3-án azon

hír terjesztetett, hogy a költségvetés nem fog a jelen birodalmi tanács elé terjesztetni s hogy a pénzügyminiszter viszsza lép.

— Szabenszék dec. 2-i községyi gyűlésében Schmidt Conrad ur ispánna történt helyettesítése kellemes tudásul vételett; azonban óvás lön jegyzőkönyvbe ígatva, hogy ezen kinevezés a nemzet választási jogának csontkítására ne szolgáljon.

— A „Sieb. Bote“ szerint Sebenben e hó 3-án az a hír keringett, hogy Fekete Sámuel cs. k. kerületi törvényszéki elnök Maros, b. Horváth Albert cs. k. kerül. főnök Udvarhely-, Kovács János őrnagy Csik- és Böhm Gusztáv járás főnök Háromszék számára kir. biztosokká nevezettek ki. A „B.“ nem áll jól e hír valóságáról.

— Ragusából sürgönyzik dec. 2-ról, hogy azon nap osztrák csapatok vonulnak be Sutorinába, Vuklovichnak az osztrák határok ellenében felállított ágyutelepei eltávolítására.

— Varsói tudósítások szerint az ottani rendszabályok napról napra szigorubbak. A lengyel születésű magosabb hivatalnokokat részint nyugdíjazzák, részint ha vonakodnak belső Oroszországba menni, hivatalaiktól egyszerűen megfosztják s oroszok által helyettesítik. Wielopolski mit sem vihett ki Sz.-Pétervártól s most utban van Berlin felé. Maga Lüders tábornok helytartó is egy ifjabbal fog felváltatni. Utódaul Bozak tábornokot mondják.

— Uj-York város a Trent-ügy hírére önkéntesen kivilágított. A kormánytól egyetértő lakosság határozottan az Anglia részéről teendő bármilyen reclamatio elleni ellentállás mellett van, s legújabb távirati tudósítások szerint a szövetségi kormány nem fogja kiadni az elfogott ügynököket.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

HIRDETÉSEK.

(386)

HIVATALOS.

(2-3)

Hirdetmény.

Sz. 5050.

Folyó évi december 1-jétől kezdve a kolozsvári cs. k. postahivatalnál levelezések és székpostai küldemények a déli órákon át is felvétetni, ennél fogva az illető hivatal helyiségek naponta reggeli 8 órától estvéli 7 óráig szakadatlanul nyitva állani fognak.

Az erdélyi cs. k. postaigazgatóságtól.

N.-Seben, november 27-én, 1861.

NEM HIVATALOS.

(345)

STEIN JÁNOS

KÖLCSÖN-KÖNYVTÁRA

(5-5)

Kolozsvártt, középütele 456. sz.

Bátorkodom a t. ez. közönséget több ezer darabból álló **kölcsön-könyvtáramra** figyelemztetni. Könyvtáram főképpen a magyar és francia irodalom új termékeivel gazdagított; a német irodalom újabb s jobb termékeire is kellő figyelem van fordítva.

Vidékieknek, kiknek ritkán van alkalmuk a könyvek kicserélésére, olcsó föltételek mellett nagyobb számú könyveket is küldök.

Együttal ajánlom vásárlásoknál **könyvkereskedésemet**. — Raktáramban a bel- és külföld újabb termékei folyvást kaphatók.

IMAKÖNYVEK katolikusok és protestánsok számára, úgy egyszerű mint a legesinosabb bársony kötésben nagy választékban találhatók.

Irodalmi ujdonságok, melyek hírlapokban vagy jegyzékekben mások által hirdettetnek, nálam szintén kaphatók.

Továbbá ajánlom **képgyűjteményemet**, melynek beszerzésénél legfőbb tekintettel voltam hazánk történetéből kisebb s nagyobb formákban megjelent műlapjaira, jelesebb magyarjaink kisebb s nagyobb arczképeire. Ezen kívül raktáram jól el van látva **szenképekk**, 50 krtól 3—4 frtig, **táj- és vadászkepek**kel, feketén úgy mint színezve.

(387)

Beküldetett.

(1 1)

A birodalom több részeiben jelentkezett marhavész már jelentékeny terjedésnek indult. S jóllehet több erre vonatkozó esetek már hírlapok útján is közöltettek, de ez által még nem juthatván minden egyes esetek a nagy közönség s különösen némely mezei gazdák tudomására, kiknek vagyonok nagy részét szarvasmarhái teszik, s kik ezen veszély által méltán aggodalommal vagnak, midőn őket ezen vésznek hosszas idejű tartása érzékeny veszteséggel fenyegetheti.

Remélhető ugyan, hogy az ez iránt hatóságilag ajánlott elővigyázati szabályoknak: mint az elragadástól őrizet, a pajták valamint a marháknak czélszerű tisztán tartása, végre gondos étetés és a tulterhelés szorgos kiküldése által, e vész további harapodása ellen meglehetősen gát van vetve, s az ez által származott következtések akadályoztatnak; de van egy megelőzőleg akadályoztatási módszer, melynek alkalmazása által az en érre nézve sok éveken keresztül tett tapasztalásom a fennebbi elővigyázati szabályoknak pontos megtartása után, e vésznek je'entkezésénél jótékony hatást gyakorol, — tudniillik a **korneuburgi marhapor**.

Nálam legalább ezen időszakok alatt, midőn a gazdának marháját a marhavészes befolyások ellen oltalmaznia kell, egy eset fordult elő, hogy azon pajtában, a hol ezen szer következetesen használtatt, ezen veszélyes betegség a kiütésre került volna.

Erre nézve a legbiztosabb példákkal szolgálhatunk.

Midőn ezen por szabályos és folytonos használata, mint a gyakorlat mutatja, a tökéletesen egészséges baromnál, az emésztő műszer tevékenységét neveli, a végtüritések elválasztását könnyebíti, és ez által a nevelés életműködési folyamok elősegítése lehetőleg elősegítettén az uralkodó vésznel a **korneuburgi marhapor** kettős szempontból, mint fontos szer minden vidéki és városi gazdának, mint megpróbált megelőző óvszer méltán ajánlatik.

Brünn, november 24-én- 186 .

Egy morvaországi mezeigazda.

(383)

Ellopott lovak.

(2-2)

Folyó évi november hó elején a radnothi haszonbérlok ménéséből eloroztatott: **egy szép bamás fekete 8 éves csikozó kanca**, mely a balfarán Cs. A. be-tikkkel van bélyegezve; továbbá **egy minden jegy nélküli, tavasszal 4 évben járó piros pej kanca csikó**.

Ezen ellopott lovak nyomába igazító értesítés dr. Csiki Sámuelhez intézendő Radnothra, minden előfordulható költség és fáradság az illető értesítőnek köszönettel meg fog térítettni.

Cs. kir.

szabadalmazott

és

első amerikai

szabadalmat nyert

átalán

kedvelt

ANATHERIN-SZÁJVIZE

bécsi fogorvos POPP J. G. urnak. Ára 1 ft. 40 kr. o. é.

Ezen tíz év óta hasznlatban levő szájvíz a fog- és szájrészekre nézve mint egyike a legjobb óvszereknek bizonyult be, magas és főfőurászárók által toltotte-csiközül használtatik, névszerint pedig a legkitünőbb orvosi eggy-niségek által számos bizonyítványokkal helyeseltetén, minden további dicséretes föltöleses

FOG-OLÓM.

melylyel az ember sajátkezűleg dughatja be odvas fogát. Ára 2 ft. 10 kr

Cs. kir. legm. kiválts.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 firt 22 kr.

NÖVÉNY-FOGPOR

Ára 36 kr. a. é.

Bizonyítványok:

Kolozsvártt: Wolff J. és Khudy J. gyógyszer. Tordán: Wolff G. gyógyszer. Sebenben: Zóhrer és Müller, Steiner gyógyszerész. Brassóban: Fabick János fia és G. János fia. Károly-Fehérvártt: Sander gyógyszer., Rusz, Wagner könyvtáros. Segesvártt: Misselbacher J. M. Beszter-czen: Dietrich és Fleischer. Dézsen: Kremer S. Déván: Büchler A. Medgyes-n: F. Albert gyógyszer. Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógyszer. Nagy-Váradon: Janky J. Huzzela. Fogarason: Nehrer. Ma-ros -Vásárhelyen: Bucher D. és Fogarasi. Balásfalván: Kovrig T. Szászvároson: Leonhardt J., és Wotsch gyógyszer. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Ifj. Abraham Gábor. Deb-reczenben: Bezler gyógyszer., Saltzman, és Czanak J. S.-A. Ujhelytt: Deutsch József. Szinyér-Várallyán: E. Gerber gyógyszer. Szathmáron: Weisz J. Márm.-Sz. geten: Hoffman és Rath. Hold-mező-Vásárhelytt: Wagner K. gyógyszer. N.-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Nagy Bányán: Tapp gyógyszer. Ö.-Marothon: Pfeiffer urak.

STEIN JÁNOS

könyvtárusnál Kolozsvártt kapható:

A magyar polgári törvénykezés rendszere

az erszágbírói értekezlet által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályok-hoz alkalmazva írta **Suhayda János** jogtudor, köz- és váltó-ügyvéd.

Ára 2 fri 50 kr.

A magyar váltó- s kereskedelmi törvény

és a magyar váltó eljárás

az 1840-ki XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. és XX., úgy az 1844-ki VI. tör-vénycikkkekből, az országbírói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes tör-vénykezési szabályok szerint egybeilleszté **Szeniczey Gusztáv** kir. váltó-feltörvényszéki bíró. Ára 2 firt.

Különféle betegségek hasonszenvi gyógyítása. Írta dr. **Argenti Döme**. Ára 4 firt.

Honvéd-élet 1848-49-ből. Humo-reszek, életképek és beszélek. Írta Szokoly Victor. Ára 1 firt 20 kr.

Szerény Ilma naplója. Írta gróf Batthány Julia. Franczából Toldy István. Ára 1 firt 50 kr.

Pogány magyarok vallása. — Írta Kállay Ferencz. A Kisfaludy-társ-ság által 50 arannyal jutalmazott mű-thologiai pályamű. 1 köt. Ára 3 firt.

Rákóczy Ferencz. Magyar életkép-Írta Mühlbach Luiza. 3 kötet. — Ára 1 firt 50 kr.

Utazás Keleten. Írta Orbán Ba-lázs. 6 kötet. Ára 6 firt.

A magyar királyok hadjáratai, utazásai és tartozkodási helyei. Ráth Károly Győrmege levéltárnoka, fő-jegyzője s a magyar tud. akad. lev.tagjától. Ára 2 firt 40 kr.

Kilencz év egy számüzött életé-ből. Írta gr. Wass Samu. I. kötet. Ára 2 firt.

Nyomatott az ev. ref. fötanoda betűivel. (Bel-farkasutoza 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.